

Vai trò của báo chí trong phòng, chống tham nhũng ở Việt Nam hiện nay - từ cuốn sách của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng

TS. NGUYỄN THỊ TUYẾT MINH

Học viện Báo chí và Tuyên truyền; Email: tuyetminh1612@gmail.com

Nhận ngày 24 tháng 7 năm 2024; chấp nhận đăng tháng 3 năm 2025.

Tóm tắt: Bài viết phân tích vai trò của báo chí trong công tác phòng, chống tham nhũng ở Việt Nam hiện nay dựa trên nội dung cuốn sách *“Kiên quyết, kiên trì đấu tranh phòng, chống tham nhũng, tiêu cực, góp phần xây dựng Đảng và Nhà nước ta ngày càng trong sạch, vững mạnh”* của cố Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng. Nghiên cứu khẳng định báo chí là lực lượng nòng cốt trong việc tuyên truyền chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước về phòng, chống tham nhũng. Báo chí đóng vai trò như một thiết chế quan trọng trong việc phát hiện, phản ánh các hành vi tiêu cực và định hướng dư luận xã hội. Tuy nhiên, báo chí cũng bộc lộ một số hạn chế như tốc độ đưa tin chưa kịp thời, thiếu tính chiến đấu, thông tin một chiều và mức độ chuyên nghiệp chưa cao. Bài viết đề xuất một số giải pháp để nâng cao hiệu quả hoạt động của báo chí trong công tác phòng, chống tham nhũng ở nước ta trong thời gian tới.

Từ khóa: báo chí; Phòng, chống tham nhũng; Nguyễn Phú Trọng; truyền thông; vai trò báo chí.

Abstract: This article analyzes the role of journalism in Vietnam's anti-corruption efforts based on the content of the book by late General Secretary Nguyen Phu Trong *“Persistently determined to prevent and fight against corruption and negative phenomena, contributing to building an increasingly transparent and strong Party and State”*. The study affirms that journalism plays a pivotal role in disseminating the Party and State's policies on anti-corruption. It serves as a critical institution in exposing and reporting corrupt activities while shaping public opinion. However, journalism also faces certain challenges such as delayed reporting, lack of combativeness, one-sided information, and low level of professionalism. To enhance the effectiveness of journalism in combating corruption, the article proposes several solutions.

Keywords: journalism; anti-corruption; Nguyen Phu Trong; media; role of journalism.

1. Đặt vấn đề

Cuốn sách *“Kiên quyết, kiên trì đấu tranh phòng, chống tham nhũng, tiêu cực, góp phần xây dựng Đảng và Nhà nước ta ngày càng trong sạch, vững mạnh”* là một công trình biên soạn công phu, tập hợp các bài viết, bài phát biểu của cố Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng về công tác phòng, chống tham nhũng, tiêu cực. Thông qua những trang sách, có thể thấy rõ tâm huyết, ý chí và những nỗ lực không ngừng của Tổng Bí thư trong công cuộc đấu tranh phòng, chống tham nhũng, xây dựng Đảng

trong sạch, vững mạnh vì một đất nước Việt Nam phồn vinh.

Cuốn sách không chỉ là quan điểm của cố Tổng Bí thư, mà còn thể hiện sự đồng thuận, ủng hộ của cán bộ, đảng viên và các tầng lớp nhân dân, cùng với sự ghi nhận của bạn bè quốc tế đối với những thành quả to lớn của Đảng ta trong công cuộc phòng, chống tham nhũng, tiêu cực. Cố Tổng Bí thư, tác giả - GS, TS. Nguyễn Phú Trọng đã qua đời vào 13 giờ 38 phút, ngày 19/7/2024 tại Bệnh viện Trung ương Quân đội 108, hưởng thọ 80

tuổi⁽¹⁾, để lại niềm tiếc thương vô hạn trong lòng đồng bào, đồng chí cả nước, nhưng cuốn sách vẫn còn mãi như một di sản quý giá, một minh chứng cho những đóng góp to lớn của ông đối với sự nghiệp cách mạng vẻ vang của Đảng và dân tộc ta.

Tham nhũng là một hiện tượng xã hội phức tạp và phổ biến trên toàn cầu, đặc biệt nghiêm trọng ở các nước đang phát triển. Mặc dù bị lên án mạnh mẽ trong lịch sử, định nghĩa về tham nhũng vẫn chưa thống nhất trên toàn cầu. Các định nghĩa hiện có dao động từ việc lạm dụng quyền lực công vì lợi ích cá nhân (Ngân hàng Thế giới, Tổ chức Minh bạch Quốc tế) đến việc lợi dụng chức vụ, quyền hạn để vụ lợi (Pháp luật Việt Nam) dân⁽²⁾. Tuy nhiên, điểm chung là tham nhũng liên quan đến việc sử dụng sai trái quyền lực hoặc chức vụ để đạt được lợi ích cá nhân hoặc nhóm, gây tổn hại đến lợi ích chung của xã hội. Tham nhũng là hiện tượng xã hội lệch chuẩn, liên quan đến việc lạm dụng quyền lực hoặc chức vụ được giao phó trong lĩnh vực công hoặc tư nhằm mục đích vụ lợi cá nhân hoặc nhóm. Các dấu hiệu nhận diện bao gồm: (i) liên quan đến quyền lực và nguồn lực công, (ii) do người được giao phó nhiệm vụ thực hiện, (iii) vi phạm chuẩn mực pháp luật, đạo đức hoặc niềm tin, và (iv) nhằm mục đích không chính đáng. Mặc dù có nhiều định nghĩa khác nhau, tham nhũng thường được hiểu là hành vi lợi dụng chức vụ, quyền hạn để trục lợi cá nhân hoặc chiếm đoạt bất hợp pháp nguồn lực tập thể⁽³⁾.

Theo Luật Phòng, chống tham nhũng (2018) của Việt Nam tham nhũng là *hành vi của người có chức vụ, quyền hạn đã lợi dụng chức vụ, quyền hạn đó vì vụ lợi* (Điều 3)⁽⁴⁾. Định nghĩa nhấn mạnh yếu tố lợi dụng chức vụ, quyền hạn trong các cơ quan, tổ chức, đơn vị thuộc khu vực nhà nước hoặc ngoài nhà nước để trục lợi cá nhân, bao gồm cả lợi ích vật chất lẫn phi vật chất. Điều này thể hiện quan điểm của pháp luật Việt Nam coi tham nhũng là hành vi lạm dụng quyền lực được giao phó để phục vụ lợi ích cá nhân, gây tổn hại đến lợi ích chung.

Tham nhũng, tiêu cực được xem như *quốc nạn*, là *giặc nội xâm*, là vấn nạn nhức nhối, gây ảnh hưởng nghiêm trọng đến sự phát triển kinh tế

- xã hội của Việt Nam. Nhận thức rõ điều này, Đảng và Nhà nước đã và đang lãnh đạo, chỉ đạo quyết liệt công cuộc đấu tranh phòng, chống tham nhũng, tiêu cực với những kết quả quan trọng, được đông đảo quần chúng nhân dân đồng tình, ủng hộ. Cuộc đấu tranh phòng, chống tham nhũng, tiêu cực là một cuộc chiến đấu lâu dài, gian khổ, đòi hỏi sự vào cuộc của cả hệ thống chính trị và toàn xã hội, trong đó báo chí giữ một vai trò hết sức quan trọng.

Báo chí là hiện tượng xã hội có quá trình phát triển lâu đời, ngày càng ảnh hưởng sâu rộng và mạnh mẽ đến mọi mặt của đời sống. Theo cách hiểu rộng, báo chí thuộc các loại hình truyền thông đại chúng có chức năng sản xuất và phổ biến thông tin thường xuyên, liên tục, bao gồm báo in, báo phát thanh, báo truyền hình và báo mạng điện tử. Báo chí có phạm vi tác động rộng lớn, khả năng cập nhật nhanh, xuất bản định kỳ hoặc không định kỳ, tiếp cận đông đảo công chúng với nội dung đa dạng, phong phú⁽⁵⁾. Không chỉ đơn thuần là phương tiện truyền tải thông tin, báo chí còn giữ vai trò thiết yếu trong việc phản ánh thực tiễn, định hướng dư luận và thúc đẩy sự phát triển của đời sống chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội.

Báo chí không chỉ thực hiện chức năng giám sát quyền lực, mà còn là diễn đàn phản biện xã hội, tạo điều kiện cho sự tham gia của công chúng trong quá trình phòng, chống tham nhũng. Hoạt động điều tra, phanh phui các vụ việc tiêu cực của báo chí góp phần tạo nên sức ép dư luận, thúc đẩy các cơ quan chức năng vào cuộc. Đồng thời, báo chí đóng vai trò quan trọng trong việc nâng cao nhận thức xã hội, giáo dục và định hướng dư luận về bản chất nguy hại của tham nhũng, qua đó kiến tạo sự đồng thuận xã hội nhằm đẩy lùi tệ nạn này.

Cố Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng khẳng định *Báo chí là một trong những công cụ đắc lực và hiệu quả trong việc ngăn ngừa và vạch trần tệ tham nhũng. Xây dựng và thực thi cơ chế pháp lý hữu hiệu để bảo vệ người tố cáo và đấu tranh chống tham nhũng; đồng thời nghiêm trị những kẻ lợi dụng chống tham nhũng để xuyên tạc hoặc tố cáo sai, vu khống, làm hại người khác vì những động cơ xấu*⁽⁶⁾. Ông nhấn mạnh vai trò của báo chí như

một công cụ quan trọng trong việc phòng, chống tham nhũng thông qua việc phơi bày các hành vi tiêu cực và bảo vệ người tố cáo. Đồng thời, ông cũng đề cao việc xử lý nghiêm minh những cá nhân lợi dụng công tác chống tham nhũng để thực hiện hành vi sai trái.

Cố Tổng Bí thư khẳng định các cơ quan báo chí đã đóng vai trò tích cực trong công cuộc phòng, chống tham nhũng ở Việt Nam thông qua việc tuyên truyền, điều tra và vạch trần các vụ việc tiêu cực. Bên cạnh đó, báo chí còn giữ vai trò quan trọng trong việc đấu tranh phản bác các thông tin sai lệch, bảo vệ uy tín của công tác phòng, chống tham nhũng. Tổng Bí thư nhấn mạnh *“Các cơ quan thông tấn, báo chí đã tích cực vào cuộc, đồng hành cùng Đảng, Nhà nước và các cơ quan chức năng trong phòng, chống tham nhũng, tiêu cực; vừa tuyên truyền, vừa tích cực đấu tranh, phát hiện tham nhũng, tiêu cực, vừa tích cực đấu tranh phản bác những luận điệu xuyên tạc của các thế lực xấu, thù địch về công tác phòng, chống tham nhũng, tiêu cực”*⁽⁷⁾

Đấu tranh phòng, chống tham nhũng là một nhiệm vụ cấp bách và lâu dài, ảnh hưởng trực tiếp đến sự phát triển bền vững của đất nước và chế độ. Tổng Bí thư khẳng định tham nhũng như *“khuyết tật bẩm sinh”* của quyền lực, tồn tại dai dẳng do liên quan mật thiết đến lợi ích cá nhân và đụng chạm đến những người có chức quyền⁽⁸⁾. Tuy Đảng và Nhà nước đã có nhiều nỗ lực đáng kể trong việc phòng, chống tham nhũng, đạt được những thành tựu nhất định, nhưng cuộc chiến này vẫn còn nhiều gian nan phía trước cần sự kiên trì, quyết tâm cao hơn nữa, đồng thời cảnh giác với các âm mưu lợi dụng vấn đề tham nhũng để chống phá Đảng và Nhà nước. Báo chí đóng vai trò quan trọng với khả năng tiếp cận thông tin và ảnh hưởng đến dư luận, báo chí phát hiện và đưa ra ánh sáng những hành vi tham nhũng, góp phần răn đe và ngăn chặn. Báo chí góp phần nâng cao nhận thức của người dân về tác hại của tham nhũng, tạo sự đồng thuận và ủng hộ trong xã hội đối với công cuộc phòng, chống tham nhũng. Báo chí đấu tranh với các luận điệu xuyên tạc, bôi nhọ, bảo vệ uy tín của Đảng và Nhà nước. Phòng, chống tham nhũng không chỉ là bảo

vệ sự trong sạch của bộ máy nhà nước mà còn thể hiện sự phát triển, tiến bộ và năng lực quản trị quốc gia. Sự tham gia tích cực của báo chí sẽ góp phần quan trọng vào thành công của cuộc chiến chống lại *“khuyết tật bẩm sinh”* này.

2. Vai trò của báo chí trong phòng, chống tham nhũng ở Việt Nam từ góc nhìn của Cố Tổng Bí thư

Báo chí thực hiện vai trò tuyên truyền, phổ biến đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về phòng, chống tham nhũng, tiêu cực. Báo chí không chỉ đơn thuần là kênh thông tin mà còn là công cụ để tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật về phòng, chống tham nhũng, tiêu cực, là phương tiện để nâng cao nhận thức, trách nhiệm của các cấp ủy, tổ chức đảng, cán bộ, đảng viên và nhân dân về phòng, chống tham nhũng, tiêu cực. Thông qua tin bài, báo chí giúp cán bộ, đảng viên và các tầng lớp nhân dân nhận thức rõ hơn về sự nguy hại của tham nhũng, tiêu cực, từ đó nâng cao ý thức trách nhiệm, tích cực tham gia phòng, chống tham nhũng, tiêu cực. Cố Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng khẳng định *“Công tác thông tin, tuyên truyền, giáo dục về phòng, chống tham nhũng, tiêu cực được tăng cường và có nhiều đổi mới; sự giám sát của các cơ quan dân cử; vai trò của Mặt trận Tổ quốc, của nhân dân và báo chí, truyền thông trong phòng, chống tham nhũng, tiêu cực được phát huy tốt hơn”*⁽⁹⁾. Việc sử dụng ngôn ngữ gần gũi, dễ hiểu cùng với hình ảnh minh họa trực quan giúp người dân dễ dàng tiếp cận và hiểu rõ hơn về vấn đề tham nhũng, tác hại của nó đối với xã hội và sự cần thiết phải chung tay đẩy lùi tệ nạn này.

Báo chí năng động, nhạy bén và khả năng tiếp cận thông tin nhanh chóng đã đóng góp quan trọng vào việc phát hiện, điều tra và vạch trần nhiều vụ việc tham nhũng, tiêu cực, lãng phí. Thông qua các phóng sự điều tra, bài báo phản ánh, báo chí cung cấp thông tin kịp thời về các dấu hiệu vi phạm, góp phần quan trọng hỗ trợ các cơ quan chức năng trong công tác phòng ngừa, ngăn chặn và xử lý. Cố Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng nhận định rằng *“Các cơ quan thông tấn, báo chí đã tích cực đồng*

hành cùng cơ quan chức năng trong phòng, chống tham nhũng; có nhiều tin, bài về công tác phòng, chống tham nhũng, đấu tranh phản bác luận điệu xuyên tạc của các thế lực thù địch về công tác phòng, chống tham nhũng của Đảng, Nhà nước ta⁽¹⁰⁾. Báo chí giúp phát hiện những dấu hiệu bất thường trong hoạt động của các tổ chức, cá nhân do các nhà báo với nghiệp vụ điều tra chuyên sâu có thể tiếp cận, thu thập thông tin, chứng cứ về các hành vi tham nhũng, tiêu cực mà các cơ quan chức năng khó có thể tự mình phát hiện. Việc báo chí công khai thông tin về các vụ việc tham nhũng, tiêu cực không chỉ giúp cơ quan chức năng vào cuộc điều tra, xử lý mà còn tạo sức ép dư luận, thúc đẩy quá trình điều tra, xét xử được tiến hành nhanh chóng, minh bạch và công bằng hơn.

Báo chí đóng vai trò chủ chốt trong việc định hướng dư luận xã hội về vấn đề phòng, chống tham nhũng. Thông qua việc đưa tin trung thực, khách quan, kịp thời và toàn diện về các nỗ lực phòng, chống tham nhũng, tiêu cực, báo chí góp phần tạo ra sự đồng thuận và ủng hộ mạnh mẽ từ người dân đối với cuộc chiến chống tham nhũng của Đảng và Nhà nước. Cần phát huy mạnh mẽ vai trò của báo chí, truyền thông trong việc tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật về phòng, chống tham nhũng, tiêu cực, góp phần nâng cao nhận thức, trách nhiệm của các cấp, các ngành, của toàn xã hội về công tác phòng, chống tham nhũng, tiêu cực. Bên cạnh đó, sức mạnh của báo chí còn thể hiện ở khả năng tạo sức ép dư luận. Các bài báo điều tra, phóng sự phanh phui những vụ việc tiêu cực, tham nhũng gây chấn động dư luận, tạo áp lực buộc các cơ quan chức năng phải vào cuộc điều tra, xử lý nghiêm minh. Có sự giám sát của báo chí, nhiều vụ việc tham nhũng đã được đưa ra ánh sáng, góp phần làm trong sạch bộ máy nhà nước và củng cố niềm tin của nhân dân vào sự lãnh đạo của Đảng và Nhà nước. Cố Tổng Bí thư cho rằng *“Phải tăng cường phối hợp, chủ động công khai, kịp thời cung cấp thông tin, định hướng tuyên truyền về phòng, chống tham nhũng, tiêu cực...”*⁽¹¹⁾ *“Phát huy vai trò của báo chí, của công luận trong công tác phòng, chống tham nhũng. Báo chí là một trong những*

công cụ đắc lực và hiệu quả trong việc ngăn ngừa và vạch trần tệ tham nhũng⁽¹²⁾

Báo chí cung cấp thông tin và giám sát xã hội, có khả năng tạo ra sức ép dư luận to lớn, thúc đẩy các cơ quan chức năng vào cuộc điều tra và xử lý các vụ việc tham nhũng, tiêu cực. Thông qua việc đăng tải các bài báo điều tra, phóng sự vạch trần các vụ việc tiêu cực, tham nhũng..., báo chí tạo nên làn sóng dư luận mạnh mẽ, gây áp lực lên các cơ quan chức năng, yêu cầu họ phải có trách nhiệm giải quyết, xử lý dứt điểm các vụ việc. Cố Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng nhấn rằng *“Báo chí và các phương tiện thông tin đại chúng phải cổ vũ, động viên sự vào cuộc quyết liệt của cả hệ thống chính trị, huy động sức mạnh của toàn dân trong cuộc đấu tranh phòng, chống tham nhũng, tiêu cực, làm cho quần chúng khinh ghét tệ tham ô, lãng phí, quan liêu; biến hàng ức, hàng triệu con mắt, lỗ tai cảnh giác của quần chúng thành những ngọn đèn pha soi sáng khắp mọi nơi, không để cho tệ tham ô, lãng phí, quan liêu còn chỗ ẩn nấp”*, *như lời Bác Hồ đã căn dặn*⁽¹³⁾. Sức ép dư luận được tạo ra từ báo chí không chỉ giúp đẩy nhanh tiến độ điều tra, xử lý mà còn góp phần nâng cao tính minh bạch, công khai trong hoạt động của các cơ quan chức năng. Đồng thời, sức ép này còn có tác dụng răn đe, cảnh báo đối với những cá nhân, tổ chức có ý định tham nhũng, góp phần làm trong sạch bộ máy nhà nước và củng cố niềm tin của nhân dân vào sự lãnh đạo của Đảng, sự quản lý của Nhà nước.

Trong bối cảnh các thế lực thù địch luôn tìm cách lợi dụng vấn đề tham nhũng để chống phá Đảng và Nhà nước, báo chí đã thể hiện vai trò quan trọng trong việc bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng. Bằng việc cung cấp thông tin chính xác, khách quan và phân tích sâu sắc, báo chí đã kịp thời vạch trần, phản bác những luận điệu sai trái, xuyên tạc, góp phần giữ vững ổn định chính trị - xã hội. Cần kiên quyết, kiên trì đấu tranh làm thất bại mọi âm mưu, hoạt động chống phá của các thế lực thù địch, phản động, cơ hội chính trị... lợi dụng “chống tham nhũng”, “dân chủ”, “nhân quyền” kích động biểu tình, gây rối, phá hoại sự nghiệp đổi mới của đất nước ta. Cố Tổng Bí thư ghi nhận *“Các cơ quan*

thông tấn, báo chí đã tích cực vào cuộc, đồng hành cùng Đảng, Nhà nước và các cơ quan chức năng trong phòng, chống tham nhũng; vừa tuyên truyền, vừa tích cực đấu tranh phản bác những luận điệu xuyên tạc của các thế lực xấu, thù địch về công tác phòng, chống tham nhũng, tiêu cực^[14].

Báo chí không chỉ dừng lại ở việc cung cấp thông tin mà còn chủ động tham gia vào cuộc đấu tranh tư tưởng, bảo vệ Đảng, Nhà nước. Thông qua các bài bình luận, phân tích sắc bén, báo chí giúp người dân nhận diện rõ bản chất của các luận điệu sai trái, từ đó củng cố niềm tin vào sự lãnh đạo của Đảng, vào con đường phát triển mà đất nước đã lựa chọn. Việc báo chí chủ động, kịp thời đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch không chỉ góp phần bảo vệ sự ổn định của đất nước mà còn thể hiện trách nhiệm xã hội cao cả của báo chí, khẳng định vị thế của báo chí là một lực lượng quan trọng trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Cố Tổng Bí thư cho rằng *“Thực hiện cơ chế giám sát của công chúng và dư luận xã hội... Phát huy vai trò của báo chí, của công luận trong công tác phòng, chống tham nhũng. Báo chí là một trong những công cụ đắc lực và hiệu quả trong việc ngăn ngừa và vạch trần tệ tham nhũng. Xây dựng và thực thi cơ chế pháp lý hữu hiệu để bảo vệ người tố cáo và đấu tranh chống tham nhũng; đồng thời nghiêm trị những kẻ lợi dụng chống tham nhũng để xuyên tạc hoặc tố cáo sai, vu khống, làm hại người khác vì những động cơ xấu”*^[15].

Báo chí đã có những đóng góp quan trọng vào thành công của công tác phòng, chống tham nhũng, tiêu cực ở Việt Nam. Tuy nhiên, bên cạnh những mặt tích cực, báo chí còn bộc lộ một số hạn chế.

Vẫn còn hiện tượng một số cơ quan báo chí đưa tin chậm, thiếu tính kịp thời, đặc biệt là đối với những vấn đề “nóng” mà dư luận đang quan tâm. Điều này làm giảm hiệu quả của việc thông tin, cảnh báo và định hướng dư luận, thậm chí còn tạo cơ hội cho các đối tượng xấu lợi dụng để lũng đoạn, gây hoang mang trong xã hội. Cố Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã chỉ ra *“Công tác tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật vẫn chưa đáp ứng được yêu cầu”*^[16]. Việc chậm trễ trong đưa tin

không chỉ thể hiện sự thiếu nhạy bén của báo chí mà còn có thể là biểu hiện của sự né tránh, ngại va chạm hoặc bị tác động bởi các thế lực xấu. Cố Tổng Bí thư cho rằng cần *“Sắp xếp lại và kiện toàn hệ thống báo, đài từ trung ương đến địa phương, tăng cường đào tạo, bồi dưỡng cán bộ báo chí, tăng cường cơ sở vật chất - kỹ thuật cho các cơ quan báo chí, nâng cao chất lượng, nâng cao tính quần chúng và tính chiến đấu của báo chí, làm cho báo chí và các phương tiện thông tin đại chúng đáp ứng yêu cầu và trình độ ngày càng cao của nhân dân”*^[17].

Thông tin một chiều về phòng, chống tham nhũng trên báo chí còn tồn tại ở một số bài báo đưa tin còn phiến diện, chưa phản ánh được đầy đủ, toàn diện sự việc. Điều này không chỉ gây hiểu lầm cho công chúng mà còn làm giảm tính khách quan, mất đi sự tin tưởng của người dân đối với báo chí. Cố Tổng Bí thư cho rằng cần *“Khắc phục tình trạng thông tin một chiều, thông tin không chính xác, mang tính kích động, gây hoang mang hoặc quy kết về tội danh, mức án trước khi xét xử”*^[18].

Hiện tượng thương mại hóa tin bài vẫn tồn tại, một số cơ quan báo chí và phóng viên lợi dụng vấn đề tham nhũng, tiêu cực để câu view, chạy theo lợi nhuận^[19]. Hành động này không chỉ vi phạm đạo đức nghề nghiệp mà còn làm giảm uy tín của báo chí, gây ảnh hưởng tiêu cực đến cuộc chiến chống tham nhũng. Cố Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng phê phán hiện tượng này và nhấn mạnh quan điểm *“Xử lý nghiêm khắc việc đưa tin sai sự thật, vu cáo, bịa đặt gây hậu quả xấu”*^[20].

3. Một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động báo chí phòng, chống tham nhũng ở Việt Nam

Thứ nhất, tăng cường công tác lãnh đạo, chỉ đạo của Đảng đối với báo chí. Nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động báo chí trong phòng, chống tham nhũng, cần tăng cường sự lãnh đạo, chỉ đạo của Đảng đối với báo chí. Các cấp ủy Đảng, cơ quan quản lý nhà nước về báo chí cần thường xuyên quán triệt, triển khai thực hiện nghiêm túc các chỉ thị, nghị quyết của Đảng về công tác báo chí nói chung và báo chí phòng, chống tham nhũng nói riêng. Bên cạnh đó, cần có những định hướng cụ thể, kịp thời để báo

chí hoạt động đúng tôn chỉ, mục đích; thực hiện tốt vai trò là cơ quan ngôn luận của Đảng, Nhà nước và là diễn đàn của nhân dân. Cố Tổng Bí thư nhấn mạnh *“Phải quán triệt, tuyên truyền, giáo dục sâu rộng các mục tiêu, quan điểm, nhiệm vụ, giải pháp, quy định của Đảng và Nhà nước về phòng, chống tham nhũng; về sự nguy hại của tham nhũng, lãng phí, tiêu cực... tạo sự tự giác, thống nhất cao về ý chí và hành động trong cán bộ, đảng viên và nhân dân, trước hết là sự gương mẫu, quyết liệt của người đứng đầu và tập thể lãnh đạo các cấp, các ngành, cơ quan, tổ chức, đơn vị, địa phương”*⁽²¹⁾.

Thứ hai, cần nâng cao nhận thức, trách nhiệm của người làm báo, nhất là trong lĩnh vực phòng, chống tham nhũng. Để báo chí phát huy vai trò tích cực trong phòng, chống tham nhũng, mỗi người làm báo cần nhận thức sâu sắc về vai trò, trách nhiệm của mình trong công cuộc đấu tranh này. *“Các cơ quan truyền thông cần đăng tin, bài định hướng đúng đắn dư luận xã hội để thấy rõ những kết quả tích cực của công tác đấu tranh phòng, chống tham nhũng, cũng như những hạn chế, yếu kém, những khó khăn, phức tạp; khẳng định rõ quyết tâm của Đảng, Nhà nước, của cả hệ thống chính trị trong việc ngăn chặn, đẩy lùi tham nhũng”*⁽²²⁾. Người làm báo cần luôn đặt lợi ích quốc gia, dân tộc lên trên hết, trước hết, không chạy theo lợi nhuận, câu view, giật tít. Tác phẩm báo chí cần đảm bảo tính chân thực, khách quan, chính xác, góp phần định hướng dư luận xã hội, tạo niềm tin trong nhân dân. Phát huy sức mạnh của báo chí như Cố Tổng Bí thư đã khẳng định *“Các cơ quan thông tấn, báo chí đã tích cực vào cuộc, đồng hành cùng Đảng, Nhà nước và các cơ quan chức năng trong phòng, chống tham nhũng; vừa tuyên truyền, vừa tích cực đấu tranh phản bác những luận điệu xuyên tạc của các thế lực xấu, thù địch về công tác phòng, chống tham nhũng, tiêu cực”*⁽²³⁾.

Thứ ba, cần đổi mới nội dung, hình thức tuyên truyền về phòng, chống tham nhũng và xem đây là giải pháp quan trọng để nâng cao hiệu quả hoạt động báo chí phòng, chống tham nhũng. Báo chí cần đa dạng hóa nội dung, hình thức tuyên truyền về phòng, chống tham nhũng, tiêu cực, không chỉ

dừng lại ở các bài viết thông thường mà cần tăng cường các phóng sự điều tra, vạch trần các vụ việc tham nhũng, tiêu cực, lãng phí. Đó cũng chính là thành tựu *“Công tác thông tin, tuyên truyền, giáo dục về phòng, chống tham nhũng được tăng cường và có nhiều đổi mới”*⁽²⁴⁾. Bên cạnh đó, báo chí cần chủ động, sáng tạo, đổi mới hình thức thể hiện để thu hút sự quan tâm của công chúng, tạo hiệu ứng lan tỏa mạnh mẽ trong xã hội. Cần đổi mới mạnh mẽ công tác thông tin, tuyên truyền, giáo dục về phòng, chống tham nhũng, tiêu cực, làm cho cán bộ, đảng viên và nhân dân hiểu rõ hơn, sâu sắc hơn về vấn đề này, thấy rõ tính chất nguy hiểm, tác hại to lớn của tham nhũng, lãng phí, tiêu cực, thấy rõ hơn những kết quả đạt được và những việc cần phải làm để phòng, chống có hiệu quả.

Thứ tư, cần nâng cao trình độ nghiệp vụ của người làm báo, nhất là trong lĩnh vực phòng, chống tham nhũng. Để đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của công tác phòng, chống tham nhũng, cần nâng cao trình độ nghiệp vụ của người làm báo. Các cơ quan báo chí cần chủ động xây dựng kế hoạch đào tạo, bồi dưỡng nghiệp vụ cho đội ngũ những người làm báo về nghiệp vụ điều tra, phỏng vấn, viết tin, bài... có liên quan đến công tác phòng, chống tham nhũng, tiêu cực. Đồng thời, khuyến khích người làm báo tự học, tự nghiên cứu, trau dồi kiến thức, kỹ năng để đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của công việc. Nâng cao phẩm chất và năng lực của đội ngũ cán bộ, công chức các ngành tư pháp nói chung, đặc biệt là đội ngũ điều tra viên, kiểm sát viên, thẩm phán trực tiếp làm công tác xử lý các vụ án tham nhũng *“sắp xếp lại và kiện toàn hệ thống báo, đài từ trung ương đến địa phương, tăng cường đào tạo, bồi dưỡng cán bộ báo chí, tăng cường cơ sở vật chất - kỹ thuật cho các cơ quan báo chí, nâng cao chất lượng, nâng cao tính quần chúng và tính chiến đấu của báo chí, làm cho báo chí và các phương tiện thông tin đại chúng đáp ứng yêu cầu và trình độ ngày càng cao của nhân dân”*⁽²⁵⁾.

Thứ năm, cần xây dựng cơ chế bảo vệ người tố cáo, người làm báo nhằm phát huy hiệu quả công tác phòng, chống tham nhũng. Nhà nước cần có những chính sách, quy định cụ thể để bảo vệ người

tổ cáo, người làm báo khỏi sự trả thù, trù dập của các đối tượng tham nhũng, tiêu cực. Đồng thời, cần kịp thời khen thưởng, động viên những người làm báo tích cực, dũng cảm đấu tranh chống tham nhũng, tiêu cực. Tuy nhiên, cũng cần xử lý nghiêm minh những trường hợp đưa tin sai sự thật, vu khống, bịa đặt, gây hậu quả xấu như Tổng Bí thư nhấn mạnh cần *“Bảo vệ, khen thưởng, động viên kịp thời những người làm báo tích cực, dũng cảm đấu tranh chống tham nhũng; đồng thời kiên quyết vạch trần, phê phán, bác bỏ các luận điệu xuyên tạc, lợi dụng phòng, chống tham nhũng, tiêu cực để kích động, chia rẽ, chống phá Đảng, Nhà nước ta; xử lý nghiêm việc đưa tin sai sự thật, vu cáo, bịa đặt, gây hậu quả xấu”*⁽²⁶⁾.

4. Kết luận

Cuốn sách *“Kiên quyết, kiên trì đấu tranh phòng, chống tham nhũng, tiêu cực, góp phần xây dựng Đảng và Nhà nước ta ngày càng trong sạch, vững mạnh”* đã thể hiện rõ quan điểm nhất quán của cố Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng về vai trò của báo chí trong phòng, chống tham nhũng. Báo chí không chỉ là công cụ tuyên truyền, định hướng dư luận mà còn là một lực lượng quan trọng tham gia trực tiếp vào cuộc chiến chống tham nhũng.

Cố Tổng Bí thư nhấn mạnh, báo chí cần tích cực vào cuộc, đồng hành cùng Đảng, Nhà nước và các cơ quan chức năng; vừa tuyên truyền, vừa tích cực đấu tranh, phát hiện tham nhũng, tiêu cực, vừa đấu tranh phản bác những luận điệu xuyên tạc của các thế lực thù địch. Báo chí cần chủ động cung cấp thông tin kịp thời, chính xác, khách quan và toàn diện về công tác phòng, chống tham nhũng, tiêu cực, góp phần định hướng dư luận, tạo đồng thuận xã hội, cổ vũ, động viên, khích lệ các cấp, các ngành và toàn dân tham gia phòng, chống tham nhũng, tiêu cực.

Tư tưởng chỉ đạo của cố Tổng Bí thư về vai trò của báo chí trong phòng, chống tham nhũng thể hiện sự kế thừa và phát triển sâu sắc tư tưởng Hồ Chí Minh về báo chí cách mạng. Báo chí cách mạng phải là công cụ sắc bén của Đảng, Nhà nước, đồng thời là diễn đàn của nhân dân. Báo chí phải tham gia tích cực vào cuộc đấu tranh chống tham

những, tiêu cực, phản bác các luận điệu sai trái, xuyên tạc của các thế lực thù địch.

Sự ra đi của cố Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng là một tổn thất to lớn đối với Đảng, Nhà nước và nhân dân ta. Tuy nhiên, những tư tưởng, di sản mà cố Tổng Bí thư để lại, đặc biệt là về công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng và đấu tranh phòng, chống tham nhũng, tiêu cực sẽ sống mãi với non sông đất nước, soi đường cho chúng ta trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

Học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh và quán triệt sâu sắc những tư tưởng chỉ đạo của cố Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng, báo chí cách mạng Việt Nam cần tiếp tục phát huy hơn nữa vai trò, trách nhiệm của mình, thực sự là cơ quan thông tin, truyền tải thông điệp của Đảng, Nhà nước và là tiếng nói của nhân dân, góp phần tích cực, hiệu quả vào công cuộc đấu tranh phòng, chống tham nhũng, tiêu cực, xây dựng xã hội công bằng, dân chủ, văn minh, vì mục tiêu *“dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”* mà Đảng ta đã đề ra./.

(1) Báo Nhân dân (2024). Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng từ trần, online Thứ sáu, ngày 19/07/2024 - 17:53 tại ngày Chủ Nhật, 21/07/2024, 13:33:15 GMT+7. <https://nhandan.vn/tong-bi-thu-nguyen-phu-trong-tu-tran-post819993.html>

(2) (3) Nguyễn Thị Tuyết Minh (2019), Thông điệp về tham nhũng trên báo in. Luận án tiến sĩ, Trường Đại học Khoa học xã hội và nhân văn Hà Nội (tr60) (tr60 - 61).

(4) Quốc hội (2018). *Luật Phòng, chống tham nhũng số 36/2018/QH14*, <https://vanban.chinhphu.vn/?pageid=27160&docid=206104>.

(5) Nguyễn Văn Dũng (2012), *Cơ sở Lý luận Báo chí*, Nxb. Lao động, H., tr.101.

(6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13), (14), (15), (16), (17), (18), (19), (20), (21), (22), (23), (24), (25), (26), (27) Nguyễn Phú Trọng (2023), *Kiên quyết, kiên trì đấu tranh phòng, chống tham nhũng, tiêu cực, góp phần xây dựng Đảng và Nhà nước ta ngày càng trong sạch, vững mạnh*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật. (tr66); (tr123); (tr130); (tr33); (tr.74); (tr45); (tr.66); (tr.80); (tr123); (tr66); (tr.55); (tr221); (tr.61); (tr.35, 42); (tr.61, 79, 108); (tr.67); (tr.107); (tr61); (tr.123); (tr97); (tr221) (tr. 45, 136, 137).